SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:627

av Mikael Oscarsson (KD)

Små barns anknytning och familjens villkor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett lagstadgat tak kan införas så att barngrupper i förskolan för barn i åldern ett–tre år inte omfattar fler än tolv barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje barn under tre år i förskolan ska ha en fast och känd vuxen som barnet kan knyta an till, och att personalkontinuiteten för de yngsta barnen bör följas upp nationellt, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur familjers valfrihet under barnets första år kan öka, genom att den som driver familjedaghemsverksamhet ska kunna få ersättning även för egna och anhörigas barn samt genom ett stärkt stöd till pedagogisk omsorg och bättre möjligheter till kortare dagar för de yngsta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur möjligheten att överlåta föräldrapenningdagar till mor- och farföräldrar och andra närstående kan utökas och förenklas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nationella föräldraskapsstödet bör ge kunskap om små barns anknytning och om hur vuxnas skärmanvändning påverkar barnen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förlängd föräldraledighet och att familjerna själva ska få fördela föräldrapenningdagarna utan tvingande kvotering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ett spädbarn kan inte lugna sig självt. Det behöver en famn, en röst och ett ansikte som svarar. Om och om igen. I de små vardagliga ögonblicken lär sig barnet att världen går att lita på.

De första tre levnadsåren, ibland kallade de första tusen dagarna, lägger grunden för resten av livet. Under denna tid utvecklas hjärnan snabbt. Barnet lär sig språk, att hantera sina känslor och vad en relation är. Politiken bör ta dessa år på större allvar än i dag.

Anknytning är grunden

Den amerikanska psykoanalytikern Erica Komisar, som nyligen medverkade vid ett seminarium om moderskap i Stockholm, beskriver vad små barn behöver med två ord: känslomässigt tillgängliga vuxna. Det räcker inte att en vuxen finns i samma rum. Barnet behöver bli sett, få svar på sina signaler och bli tröstat när det är ledset.

Ett litet barn kan ännu inte själv hantera rädsla, oro och stress. När det gråter och någon tar upp det, håller om det och talar lugnt, får det hjälp att reglera sina känslor. Det sker tusentals gånger, och så småningom utvecklar barnet en egen förmåga att hantera stress. Erfarenheten sätter sig som en grundläggande trygghet: när jag är rädd kommer någon, när jag gråter svarar någon. Det är detta som är anknytning.

Komisar liknar det vid att bygga ett hus. En stabil grund betyder inte att huset aldrig utsätts för stormar. Men det står stadigare när stormen kommer. Allt är inte avgjort vid tre års ålder, men grunden spelar roll.

Därför ifrågasätter hon också föreställningen att mycket små barn framför allt behöver socialiseras med andra små barn. En ettåring kan vara nyfiken på andra barn. Men i den åldern är stabila relationer med lyhörda vuxna viktigare. Det är genom de vuxna som barnet lär sig språk, empati och att hantera sina känslor. Kamraterna blir viktigare senare.

För stora barngrupper

Skolverkets riktmärke säger att barngrupper för barn i åldern 1–3 år bör ha 6–12 barn. Men riktmärket är just ett riktmärke. När Skolverkets siffror redovisades 2022 var nästan hälften, 48 procent, av de åldersindelade barngrupperna större än riktmärket.

Kristdemokraterna har länge velat att taket på tolv barn för de yngsta ska skrivas in i lag. Ett riktmärke som inte följs i varannan grupp skyddar inte de barn som behöver det mest. Det behöver bli ett krav.

Lika viktigt som gruppens storlek är kontinuiteten. Ett litet barn knyter an till människor, inte till en verksamhet. Varje barn under tre år bör därför ha en fast och känd vuxen i förskolan, och personalomsättningen i småbarnsgrupperna bör följas upp nationellt.

Valfrihet för familjerna

Föräldrar känner sina barn bäst. Vissa barn är redo för förskolan tidigt, andra behöver mer tid hemma. Därför ska familjerna, inte staten, avgöra hur barnets första år ska se ut. Det har också stöd hos svenska folket. I en opinionsmätning som Verian (tidigare Sifo) genomförde i augusti 2026 svarar sju av tio att föräldrarna själva ska bestämma över föräldraledigheten. Bara en av fem vill att riksdagen ska lagstifta om det.

För ett litet barn är det stor skillnad mellan att vara några timmar hos en välkänd mormor och att tillbringa en lång dag i en stor grupp där flera vuxna delar på ansvaret. Ändå är det i dag ekonomiskt svårt för många familjer att välja något annat än heltid i förskolan.

Den som driver familjedaghemsverksamhet ska kunna få ersättning även för egna och anhörigas barn. Kommunerna ska ge praktisk och administrativ hjälp till föräldrar som vill bli familjedaghem eller bilda föräldranätverk för att ordna med barnomsorgen. Pedagogisk omsorg, det som tidigare kallades dagmammor, erbjuder små grupper och en fast vuxen och bör få bättre förutsättningar. Familjer som vill ha kortare förskoledagar för sina yngsta barn bör också få bättre möjligheter till det.

Samma princip bör gälla föräldraförsäkringen. Föräldraledigheten bör förlängas, så att fler barn kan vara hemma med sina föräldrar en längre del av de första tusen dagarna. Familjerna bör också själva få fördela föräldrapenningdagarna mellan sig, i stället för att staten genom tvingande kvotering bestämmer hur dagarna ska tas ut. Fler kvoterade dagar vore fel väg. Det är familjen, inte staten, som vet vad som passar just den familjen bäst.

Mor- och farföräldrarna

Förr fanns ofta ett större nätverk runt barnet. Mammor arbetade hårt även tidigare, inte minst i jordbruket, men barnen var ofta nära och omgavs av syskon, mor- och farföräldrar, släktingar och grannar.

Sedan den 1 juli 2024 kan föräldrar överlåta föräldrapenningdagar till exempelvis mor- och farföräldrar, upp till 90 dagar per barn. Det var en viktig reform som Kristdemokraterna länge drivit. Men enligt Försäkringskassans uppföljning hade bara 12 400 personer fått dagar överlåtna under de första ett och ett halvt åren, och dagar som gått till någon annan än den andra föräldern utgjorde bara en procent av alla överlåtna dagar. Den vanligaste mottagaren är en mormor eller farmor.

Möjligheten behöver bli mer känd, enklare att använda och omfatta fler dagar, så att fler barn kan få tid med de närstående vuxna som redan känner dem.

Närvaro är mer än tid

Närvaro kan inte räknas enbart i timmar. En förälder kan vara hemma hela dagen och ändå vara känslomässigt frånvarande. Vi diskuterar gärna barnens skärmtid, men betydligt mer sällan de vuxnas.

Enkla råd kan göra stor skillnad: telefonfria måltider, telefonfri läggning och odelad uppmärksamhet när barnet kommer hem. Sådan kunskap om anknytning och skärmvanor bör ingå i det nationella föräldraskapsstödet.

Barn behöver inte perfekta föräldrar. De behöver inte storslagna aktiviteter eller ett minutiöst planerat familjeliv. De behöver vuxna som har tid att se dem. Politiker kan inte besluta fram kärlek eller anknytning. Men vi kan ge familjerna tid, stöd och större frihet att själva forma sin vardag. Familjerna vet bäst. Politikens uppgift är att ge stöd, inte att styra familjelivet.

Mikael Oscarsson (KD)